

МЕТОДОЛОГІЯ. ІСТОРІОГРАФІЯ. ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО

УДК 930.253:355(430):355.422(477.8)“1941”](045)

© *Микола БАЛАБАН*

ДЖЕРЕЛА ДО ІСТОРІЇ БИТВИ ЗА ЛЬВІВСЬКИЙ ВИСТУП У НІМЕЦЬКОМУ ВІЙСЬКОВОМУ АРХІВІ ФРАЙБУРГА

У статті здійснено аналіз комплексу джерел Німецького військового архіву в Фрайбурзі на прикладі одного з епізодів бойових дій на Львівському виступі в червні 1941 р. Аргументовано, що завдяки залученню німецьких архівних матеріалів бойові дії між 6-ю армією РСЧА та 17-ю армією Вермахту можна розглядати як окрему битву в рамках Стратегічної оборонної операції на Західній Україні. Звернено увагу на недостатнє висвітлення цієї теми в історіографії Другої світової війни та джерелознавчих виданнях. Автор пропонує на кількох прикладах розглянути цінність бойових документів Вермахту для перевірки опублікованих спогадів військовослужбовців РСЧА. Окрему увагу приділено структурному аналізу формування документів штабами німецьких дивізій.

Ключові слова: *битва за Львівський виступ, Стратегічна оборонна операція на Західній Україні, Друга світова війна, Вермахт, Радянська армія, червень 1941 р., Німецький військовий архів, дивізійні відділи.*

Не викликає сумнівів той факт, що історія Другої світової війни загалом належить до найбільш досліджених тем у світовій та українській історіографії. Про соціальні, політичні, економічні, національні та військові аспекти цього конфлікту написано тисячі монографій та розвідок. Як зазначає О. Лисенко, «дослідження Другої світової війни давно оформилося в самостійний напрям. Окрім предмета опрацювання, він володіє власними організаційними формами...» [1, 9].

Щодо воєнної історії німецько-радянської війни, то радянська історіографія «Великої вітчизняної війни» створила колосальний масив досліджень з цієї тематики. Про це влучно висловився професор М. Коваль: «Історія бойових дій на фронтах війни була наче поділеною на гласну і не-гласну. До першої належали операції і битви, які для радянської сторони завершилися успішно, до другої – невдалі чи незавершені. Останні або взагалі не розглядалися, або ж описані побіжно і вкрай стисло (катастрофи 1941–1942 рр. на території України, трагедія Кримського фронту тощо)» [2, 36].

Результатом такого тенденційного підходу стало уникнення детального розгляду бойових дій першого місяця війни. Дослідження мали здебільшого загальний характер та тенденцію до об'єднання всіх боїв терміном «Стратегічна оборонна операція на Західній Україні».

У дослідженнях використовується цей термін для характеристики бойових дій на Західній Україні від 22 червня до 6 липня 1941 р. На таку дефініцію натрапляємо в сучасному широкомасштабному дослідженні «Великая Отечественная война 1941–1945 гг. Кампании и стратегические операции в цифрах» під керівництвом М. Морозова [3, 54]. В. Грицюк у монографії «Стратегічні та фронтові операції Великої Вітчизняної війни на території України» використовує загальне означення – Прикордонна битва [4, 27].

Винятком стала лише грандіозна битва за Дубно – Луцьк – Броди (23–29 червня 1941 р.) – одна з найбільших танкових битв Другої світової війни, що розглядається як окрема битва в рамках операції [5; 6]. Характерною рисою досліджень цієї битви є розгляд дій танкових дивізій 4-го механізованого корпусу як частини битви на півночі. Таку саму логіку можна застосувати до опублікування джерел описаної вище проблематики, про що йтиметься нижче.

Проте така ситуація, на нашу думку, не відображає реальної оперативної обстановки першого тижня німецько-радянської війни, адже підрозділам 17-ї армії Вермахту вдалося ізолювати 6-ту армію на Львівському виступі та не допустити прориву її танкових дивізій на оперативний відрізок основного прориву 1-ї танкової групи Клейста.

Військовий теоретик Тревор Дюпуй характеризує битву як добре окреслені за тривалістю, площею та застосованими силами бої, де задіяні сили використовувалися для досягнення специфічних воєнних цілей [7, 65–67]. Ми можемо переконатися, що бойові дії на Львівському виступі мають всі характерні ознаки битви.

На нашу думку, битву за Львівський виступ варто виділити в окрему дослідницьку категорію в рамках загальної Стратегічної оборонної операції на Західній Україні. Насамперед варто зазначити, що лінія кордону між СРСР та Третім райхом на захід від Львова мала характерний виступ від Сокаля на півночі через Любачів та Радимно, а далі вздовж ріки Сян через Перемишль та Сянок до схилів карпатських гір поблизу Турки. Такий обрис кордону дістав назву Львівського виступу. Він дав змогу Радянській армії мати зручний плацдарм у разі нападу на Третій райх [8, 36].

У зв'язку зі стратегічним положенням на «Виступі» було сконцентровано потужне угруповання військ, об'єднаних у 6-ту армію під керівництвом генерала Івана Музиченка. Серед інших підрозділів до складу армії входив 4-й механізований корпус генерала Андрія Власова, у якому перебували найбільш боєздатні частини РСЧА (8-ма та 32-га танкові дивізії і 81-ша моторизована дивізія).

Зі сторони Вермахту вздовж Львівського виступу концентрувалися піхотні підрозділи, об'єднані в 17-ту армію під командуванням генерала Карла Генріха

фон Штюльпнагеля. Окрім дев'яти піхотних дивізій, до складу армії входив гірський корпус генерала Людвіка Кюблера у складі 1-ї та 4-ї дивізій гірської піхоти.

Театром бойових дій для обох сторін став простір між вищеописаною лінією кордону та Львовом. Завершенням битви стало взяття Львова німецькими військами 30 червня 1941 р. та відхід підрозділів 6-ї армії на схід зі значними людськими та технічними втратами. На оперативному рівні армії Штюльпнагеля вдалося «зв'язати боями» танки 4-го механізованого корпусу та не допустити зриву головного танкового удару Вермахту, що проходив північніше «Виступу». Проте саме ці бої дали змогу радянській владі утримувати Львів упродовж восьми днів.

Завдяки боям на «Виступі» війська Третього райху увійшли до Львова лише 30 червня. За цей час у місті відбулися драматичні події, зокрема: спроба ОУН підняти повстання, вуличні перестрілки, масові арешти та вбивство близько 4 тис. ув'язнених у тюрмах НКВС [9, 63]. Оскільки більшість підрозділів 4-го механізованого корпусу дислокувалися у Львові, мешканці міста стали свідками постійного пересування танків, бойових машин та іншої військової техніки.

Для дослідження подій на Львівському виступі можна використовувати джерельну базу, представлену широким колом матеріалів. Це, зокрема, его-документи учасників боїв – солдатів та офіцерів Вермахту та РСЧА, щоденники та спогади цивільних, а також фотодокументи та кінохроніки. Проте найважливішим джерелом є документи, підготовлені обома сторонами безпосередньо під час бойових дій, штабними органами відповідних бойових частин. Це радянські документи, доступ до яких, на жаль, є обмежений (а значить, ми не можемо скласти цілісного та об'єктивного уявлення про цей комплекс джерел) та документація Вермахту, що зберігається у Військовому архіві у Фрайбурзі.

Наймасивнішим серед видань, які вміщують радянські військові документи Другої світової війни, є «Сборник боевых документов Великой Отечественной войны», розроблений військово-навчальним управлінням Генерального штабу Радянської армії. Томи були надруковані під грифом «таємно» і призначалися для службового користування – імовірно, підготовки офіцерів командування. За період з 1947 до 1960 р. було опубліковано 43 томи, з-поміж них лише 33-й та 36-й уміщують військові документи 1941 р. Знаково, що 33-й том, присвячений бойовим діям бронетанкових та механізованих військ, не наводить жодних документів, що стосуються підрозділів 4-го механізованого корпусу [10]. Основа доступних бойових документів була розміщена в 1958 р. у 36-му томі збірника. У ньому також були надруковані документи Польового управління Південно-Західного фронту та документи штабу 6-ї армії [11].

Попри те, що представлені військові документи надзвичайно цінні для дослідника, вони мають сухий та фрагментарний характер і обмежуються бойовими донесеннями, наказами, доповідями начальника штабу та оперативними зведеннями штабів 6-ї армії та Південно-Західного фронту. Як зазначає Ю. Фасольняк

у своїй статті про оточення 6-ї та 12-ї армій, така ситуація з джерелами пов'язана з «відсутністю більшої частини документів, утрачених під час бойових дій або знищених за наказом армійського командування» [12, 245].

Зовсім інакше було з документами, створеними Вермахтом. В архіві у Фрайбурзі ми виявили достовірні описи подій на рівні окремих дивізій, які дають змогу точно реконструювати події у період з 28 до 30 червня 1941 р.

Мета пропонованої статті – ознайомити дослідників із комплексом документів, які зберігаються в Німецькому військовому архіві у Фрайбурзі і дотепер не вивчені українськими науковцями.

Для дослідників військової історії Фрайбурзький архів має надзвичайно велику цінність. У ньому зібрані документи військової історії від часів Священної Римської імперії до сучасного Бундесверу, а значна частина архіву – це документація Вермахту, пов'язана зі Збройними силами Третього райху (1935–1945).

Документи архіву, серед яких, зокрема, карти, фотографії та особисті справи, датовані від 1867 р. і до сьогодні, належать прусько-німецькій армії, Імперському флоту, колоніальним військам, Фрайкору, Рейхсверу, Вермахту, а також Національній народній армії та прикордонним військам НДР. Крім того, в архіві можна знайти багато особистих документів німецьких військовослужбовців. Частину архівних документів за період до 1945 р. було втрачено внаслідок авіаційних атак та пожежі 1945 р. у Потсдамі, де на той час зберігалася значна кількість матеріалів.

Для дослідження битви на Львівському виступі основними комплексами джерел, які зберігаються у Фрайбурзькому архіві, є дивізії Вермахту, які брали в ній участь, зокрема: 1-ша дивізія гірської піхоти (1. Gebirgs-Division), 4-та дивізія гірської піхоти (4. Gebirgs-Division), 24-та піхотна дивізія (24. Infanterie-Division), 68-ма піхотна дивізія (68. Infanterie-Division), 71-ша піхотна дивізія (71. Infanterie-Division), 97-ма легкопіхотна дивізія (97. leichte Infanterie-Division), 100-та легкопіхотна дивізія (100. leichte Infanterie-Division), 257-ма піхотна дивізія (257. Infanterie-Division), 262-га піхотна дивізія (262. Infanterie-Division), 295-та піхотна дивізія (295. Infanterie-Division), 296-та піхотна дивізія (296. Infanterie-Division) [13–23].

Ці частини були об'єднані командуванням 17-ї армії (Armeeoberkommando 17) та 49-го гірського корпусу (XXXXIX. Gebirgskorps) [24; 25].

Документи всіх перелічених підрозділів зберігаються у Фрайбурзькому військовому архіві. Вони мають уніфікований та типологізований стиль штабних записів. Їхня структура складається з частин, вироблених відповідними дивізійними відділами: Ia – Відділ управління (Abteilung Ia – Führungsabteilung), Ic – Відділ розвідки (Abteilung Ic – Feindaufklärung), IIa/IIb – Відділ кадрів (Abteilung IIa/IIb – Adjutantur: Personalwesen), Ib – Квартирмейстер/служба тилу (Abteilung Ib – Quartiermeister), III – Юридичний відділ (Gericht), Iva – Відділ постачання

(Intendant), IVb – Санітарний відділ (Div. Arzt), IVc – Ветеринарний відділ (Div. Veterinär), IVd ev./kath. – Відділ духовної опіки (Div. Geistliche).

Для дослідження битви за Львівський виступ особливий інтерес представляють військові щоденники (Kriegstagebücher), створені відділами управління названих вище дивізій. У них щодня та погодинно описано діяльність підрозділів у складі дивізій, їхні бойові дії, обставини, географічні локації та дороги, якими рухалися підрозділи. Тут також оприлюднені повідомлення розвідки та накази командування, схеми окремих боїв та власних позицій.

Такий насичений фактами, систематизований та широкий масив документів дає змогу дослідникам із високою точністю реконструювати бойові дії літа 1941 р. Окрім цього, ми можемо перевірити достовірність еґо-документів. Наприклад, спогади радянських офіцерів, учасників боїв на Львівському виступі генералів Миколи Попелья, Миколи Антипенка, Олександра Єгорова, Івана Баграмяна, підполковника Тимофія Шашла [26–30]. Окрім користі фактологічної деконструкції, дослідники зможуть детально простежити за формуванням пояснювальних наративів про катастрофу літа 1941 р.

Для ілюстрації можемо навести спогади Олександра Єгорова, який на той час був начальником штабу 63-го танкового полку 32-ї танкової дивізії, що входила до складу 4-го механізованого корпусу. Описуючи бої на Львівському виступі, він зазначає, що поблизу с. Шкло (30 кілометрів на захід від Львова) підрозділи його полку не раз вступали в бій з німецькими танками. Один з епізодів – почута Єгоровим радіопередача одного з командирів батальйону майора Колхідашвілі.

«Я другий, я другий, – продовжує Колхідашвілі. – Батальйон піхоти та п'ятнадцять танків противника прорвалися до мосту біля села Шкло... Веду бій» [28, 19].

Річ у тім, що в середній німецькій танковій роті за штатом налічувалося 19 танків [31 зв]. Водночас 68-ма піхотна дивізія Вермахту, що наступала на цій ділянці фронту, не мала жодних танкових підрозділів у власному розпорядженні. Отже, за допомогою військових щоденників німецьких дивізій дослідники можуть не лише перевірити спогади та свідчення, а й детально реконструювати епізод боїв біля с. Шкло.

Крім того, для дослідників відкривається можливість дослідити рівень ефективності, своєчасності та точності управління військами, яку проводив штаб Південно-Західного фронту. Для цього варто порівняти накази, бойові донесення та доповіді начальника штабу із записами бойових дій німецьких підрозділів.

Окремо слід наголосити на зображальних джерелах у вивченні військових дій літа 1941 р. Серед документів, які ми проаналізували, можна знайти детальні карти місцевості, з точно «промальованими» тактичними зонами відповідальності, щоденним просуванням військ, місцями боїв та позначенням районів, які зайняли радянські війська.

Переконаливою ілюстрацією є ситуативна мапа дійових дій станом на 30 червня 1941 р., виготовлена тиловою службою 71-ї піхотної дивізії [33 зв.].

На ній детально окреслено «коридор», яким рухався підрозділ, а також розташування окремих полків та штабів.

До зображальних джерел можна також зарахувати фотоматеріали щоденника Групи авіаційної розвідки 17-ї армії (Koluft 17). Аерофотозйомка руху радянської техніки здійснювалася майже щодня, а виготовлені та збережені фото відкривають перед дослідниками нові можливості щодо аналізу та реконструкції боїв. На одному з таких фото можемо бачити рух радянських танків по дорозі між селами Магерів та Немирів 24 червня 1941 р. [34 зв.].

Документи, що зберігаються у військовому архіві, також можуть мати високу цінність для дослідників соціальної, політичної та економічної історії. Штаби 17-ї армії та 49-го гірського корпусу підготували підбірку документів з описами промисловості, сільського господарства та інфраструктури на територіях, що захоплювали їхні підрозділи. Окрема частина звітів, надісланих до штабів, містить опис поведінки місцевого населення та його настрої внаслідок захоплення територій.

Яскрава ілюстрація такого типу документів – це доповідь командира 620-го гірського спареного полку від 10 липня 1941 р. У документі описано прибуття до Львова 30 червня і налагодження водо- та газопостачання, військової логістики в місті та взаємодію його підрозділу з військовим комендантом Львова полковником Вінтергерстом. У звіті також відзначено приятну зустріч солдатів підрозділу з місцевими мешканцями [35, 42–46 зв.].

Інший щоденний звіт від 1 липня 1941 р. командира 3-го батальйону 1-ї дивізії гірської піхоти капітана Зольмінгера відкриває значний спектр спостережень. У ньому враження німецьких військових про радянську армію, її солдатів, бої на Львівському виступі, навіть морально-психологічний стан після захоплення Львова та обсервації замордованих НКВС в'язнів місцевих тюрем, а також глибока індоктринація та віра в концепт «юдео-комунізму» [36, 32 зв.].

Підсумовуючи, варто зазначити, що, використовуючи матеріали штабів підрозділів Вермахту, ми можемо доволі точно реконструювати бойові дії на території України влітку 1941 р.

На нашу думку, активна розробка німецьких військових архівів створює для українських істориків нові можливості щодо формування самостійного й незалежного наративу Другої світової війни. Для відриву від традиційного радянського аналізу та оцінок бойових дій на території України необхідно використовувати якомога ширший комплекс джерел. Ми переконані, що одним із таких комплексів є документи, представлені у Військовому архіві Фрайбурга. Робота з ними відкриває нові тематичні перспективи та дослідницькі запитання.

Джерела та література:

1. Лисенко О. Історіописання Другої світової війни як самостійна субдисципліна. Кн. 1 // *Україна в Другій світовій війні: погляд з XXI століття. Історичні нариси: [у 2 кн.] / редкол.: В.А. Смолій (голова) [та ін.] / НАН України; Ін-т історії України.* – К.: Наукова думка, 2011. – С. 9–42.
2. Коваль М. Друга світова війна і Україна (1939–1945). Історіософські нотатки. – К.: НАН України; Ін-т історії України, 1999. – 76 с.
3. Морозов М., Елисеєв В., Кулагин К. Великая Отечественная война 1941–1945 гг. Кампании и стратегические операции в цифрах. Том 1 / М. Морозов, В. Елисеєв, К. Кулагин, С. Липатов, Б. Петров, А. Черняев, А. Шабаетов. – М., 2010. – 608 с.
4. Грицюк В. Стратегічні та фронтові операції Великої Вітчизняної війни на території України / НАН України; Ін-т історії України. – К., 2010. – 150 с.
5. Былинин С. Танковое сражение под Бродами – Ровно 1941 г. – М., 2006. – 48 с.
6. Жаркой Ф. Танковый марш. Изд. 4-е, перераб. и доп. / Под ред. М.Ф. Жаркого. – СПб., 2015. – 230 с.
7. Дириу Т. *Understanding War: History and Theory of Combat.* – London: 1992. – P. 65–67.
8. Моргун Ю., Гречух В., Карпов А., Колокольчиков Д. 4-й механізований корпус Червоної Армії: історія створення. Частина 1 (3) // Цитаделя, Львівський мілітарний альманах / редкол.: О. Фешовець [та ін.]. – Львів.: Астролябія, 2010. – С. 36–48.
9. Романів О., Федущак І. Західноукраїнська трагедія 1941 / Наукове товариство ім. Шевченка; Фундація Українського Вільного Університету в США. – Львів; Нью-Йорк, 2002. – 429 с.
10. Генеральный Штаб. Военно-научное управление. Сборник боевых документов Великой Отечественной войны. Т. 33. – М.: Воениздат, 1957.
11. Генеральный Штаб. Военно-научное управление. Сборник боевых документов Великой Отечественной войны. Т. 36. – М.: Воениздат, 1958.
12. Фасольняк Ю. Оточення 6-ї і 12-ї армій у серпні 1941 р.: деякі аспекти проблеми // *Україна у Другій світовій війні: джерела та інтерпретації (до 65-річчя Великої Перемоги): матеріали міжнародної наукової конференції / Відп. ред.: Легасова Л.* – К., 2011. – 800 с.
13. VA-MA RH 28-1 Bestandsbeschreibung.
14. VA-MA RH 28-4 Bestandsbeschreibung.
15. VA-MA RH 26-24 Bestandsbeschreibung.
16. VA-MA RH 26-68 Bestandsbeschreibung.
17. VA-MA RH 26-71 Bestandsbeschreibung.
18. VA-MA RH 26-97 Bestandsbeschreibung.
19. VA-MA RH 26-100 Bestandsbeschreibung.
20. VA-MA RH 26-257 Bestandsbeschreibung.
21. VA-MA RH 26-262 Bestandsbeschreibung.
22. VA-MA RH 26-295 Bestandsbeschreibung.
23. VA-MA RH 26-296 Bestandsbeschreibung.
24. VA-MA RH 20-17 Bestandsbeschreibung.
25. VA-MA RH 24-49 Bestandsbeschreibung.
26. Антипенко Н. На главном направлении (Воспоминания заместителя командующего фронтом). – М.: Наука, 1967. – 343 с.
27. Попель Н. В тяжкую пору. – М.; СПб.: Terra Fantastica, 2001. – 316 с.

28. Егоров А. С верой в победу (Записки командира танкового полка). – М.: Воениздат, 1974. – 221 с.
29. Баграмян И. Так начиналась война // 1941 год. Юго-Западный фронт. Воспоминания, очерки, документы. – Львов: Каменяр, 1975. – С. 8–23.
30. Шашло Т. Дороже жизни. – М.: Воениздат, 1960. – 252 с.
31. *Kriegsstarkeachweisung 1175 (K. St. N. 1175) von 1.11.1941. mittlere Panzerkompanie.*
32. *ВА-МА RH 26-71/66. 71.Div. Abt. Ib. T. B. Nr. 3 v. Abt. IVb.*
33. *ВА-МА RH 20-17/762. Mit Koluft 17 vom San zum Donez. S. 8.*
34. *ВА-МА RH 24-49/20. S. 42–46.*
35. *ВА-МА RH 28-1/284. S. 32.*

© **Николай БАЛАБАН**

ИСТОЧНИКИ К ИСТОРИИ БИТВЫ ЗА ЛЬВОВСКИЙ ВЫСТУП В НЕМЕЦКОМ ВОЕННОМ АРХИВЕ ФРАЙБУРГА

В статье проведен анализ комплекса источников Немецкого военного архива во Фрайбурге на примере одного из эпизодов боевых действий на Львовском выступе в июне 1941 г. Автор аргументирует, что благодаря привлечению немецких архивных материалов боевые действия между 6-й армией РККА и 17-й армией Вермахта можно рассматривать как отдельную битву в рамках Стратегической оборонной операции на Западной Украине. Обращается внимание на недостаточное освещение этой темы в историографии Второй мировой войны и источниковедческих изданиях. На нескольких примерах автор предлагает рассмотреть ценность боевых документов Вермахта для проверки публикуемых воспоминаний военнослужащих РККА. Особое внимание уделено структурному анализу формирования документов штабами немецких дивизий.

Ключевые слова: *битва за Львовский выступ, Стратегическая оборонительная операция в Западной Украине, Вторая мировая война, Вермахт, Советская армия, июнь 1941 г., Немецкий военный архив, дивизионные отделы.*

© **Mykola BALABAN**

The article analyzes the complex of sources of the Federal Military Archive Freiburg (Bundesarchiv-Militärarchiv (BArch-MA)) taking as an example the battle for Lviv Ledge in June 1941. Mr. Balaban argues that due to the use of German archival materials, the fighting between the 6th Soviet Army and the 17th Wehrmacht Army can be considered as a separate battle within the “Strategic Defense Operation in Western Ukraine”.

The author claims that the battle for Lviv Ledge should be defined as a separate research category within the general “Strategic Defense Operation in Western Ukraine”,

describing the line between the USSR and the Third Reich. The line runs west of Lviv, having a distinctive ledge from Sokal in the north through Lubachiv, Radymno and then along the Sian River through Przemysl and Syanok to the slopes of the Carpathian Mountains in the Turka region. Such an outline of the border was called the Lviv Ledge, allowing the Soviet Army to have a comfortable starting point for a potential attack on the Third Reich.

Further, the author evaluates the disposition of the Soviet Army. Because of the strategic position on the "Ledge" Soviet command concentrated the powerful military compound united into the Sixth Army under the leadership of General Ivan Muzychenko. Among others, the army incorporated the Fourth Mechanized Corps led by the General Andrey Vlasov, which contained one of the most combat capable units of the Soviet Army (8th and 32nd Panzer Divisions, and 81st Motorized Division).

After that, Mr. Balaban describes the troops of the Third Reich concentrated along the Lviv Ledge. The infantry units were united in 17th Army under the command of General Karl Henrik von Stulpnagel. It consisted of the nine Infantry Divisions, Special Mountain Corps with First and Fourth Mountain Divisions.

The researcher further argues that the theater of warfare for both sides was the land between the above-described border-line and the city of Lviv. As a result of the battle, Lviv was occupied by the German troops on June 30, 1941 and the Sixth Army was withdrawn to the East with significant human and technical losses.

At the operational level, the Stöhlpengel Army managed to tie up by skirmishes the tanks of the Fourth mechanized corps and prevent the breakdown of the main strike of Wehrmacht tanks happening north of the Ledge. However, these battles allowed the Soviet authorities to retain Lviv for eight days.

In the second part of the article, the author illustrates how to use the sources presented by a wide range of documents at the Federal Military Archive Freiburg that have not been yet studied by Ukrainian scholars in researching the events at Lviv Ledge. Also, based on several examples, Mr. Balaban introduces the possibility of checking the memoirs of Soviet officers about the fightings in the summer of 1941. The author pays special attention to the structural analysis of the documents' production by the Headquarters of the German divisions.

Summing up, the author calls on the researchers of the Second World War on the territory of Ukraine to actively use the archival materials of the Federal Military Archive Freiburg, emphasizing that this will open up new thematic perspectives and research questions.

Keywords: *battle for Lviv ledge, Strategic defense operation in Western Ukraine, Second World War, Wehrmacht, Soviet Army, June 1941, German military archive, Divisional departments.*